

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

VIII. Quid & quotuplex sit fidei Symbolum; & quænam sit in specie
articulorum fidei in Symbolo ratio & enumeratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

quidem re retinendus est ille modus loquendi, qui hæcenus ab omnibus Theologis fuit receptus, nimirum Ecclesiam non habere novos eiusmodi articulos, nec noua dogmata, vt paulo superius ex Vincentio Lirinensi, & alijs retulimus.

214 Ratio est, non solum quod eiusmodi veritates omnes, iam olim implicite credebantur etiam ab Apostolis, vt pote in vniuersalibus illis contentis, Sanctos colendos, libros ab Ecclesia in Canonem receptos continere verbum Dei, Ecclesiam Romanam Episcopos esse legitimos Petri Successores, ac totius Ecclesiam Pastores &c. nec etiam ideo tantum, quia per articulos fidei communiter intelliguntur veritates quædam primariæ fidei, vt superius dictum: sed etiam quia reuera, proprie loquendo, eiusmodi res non creduntur propter nouam reuelationem, (sine qua nouus articulus fidei esse non potest) sed propter generales illas, per sententiam Ecclesiam & assistentiam Spiritus sancti ad nouas illas veritates in particulari applicatas.

215 Quoties enim nouæ eiusmodi veritates per fidem credendæ inuestigantur, necesse est vt id fiat mediante aliquo discursu; in quo maioris propositionis loco assumatur, generalis quædam fidei veritas, iam antea reuelata; ex qua per minorem, aut euidentem, saltem moraliter, aut certe ex infallibili Spiritus sancti directione certam, applicatam ad materiam particularem, quæ definienda est, inferatur conclusio credenda. Quo fit, vt postea ratio assentiendi proprie non sit illa declaratio Ecclesiam; loquendo de assensu fidei secundum se; sed reuelatio in maiori posita, sub qua materiam propositam comprehendit, ex Ecclesiam velut obiectum fidei proponentis declaratione intelligitur, vt pluribus dicitur quæst. sequent. Secus est de alijs veritatibus fidei etiam minimis, quæ in scriptura aperte & secundum se etiam reuelatæ sunt; quas generatim articulos fidei, & quidem ab alijs distinctos, dici nil impedit, vt supra dictum.

216 Dices; illammet attestationem Ecclesiam, qua per infallibilem assistentiam Dei declarat, hunc vel illum Sanctum vsque ad finem vitæ in gratia Dei perstitisse, esse nouam reuelationem, hoc ipso quod nititur noua quadam assistentia Dei, qua fit, vt Ecclesia in rebus eiusmodi declarandis ac proponendis errare non possit.

Respondeo, negando assumptum. Quia reuelatio diuina continet quidem tum internam notitiam diuinam de aliqua veritate, tum etiam externa signa, quibus Deus suam auctoritatem eiusmodi veritatem mente conceptam notificat: at verò non comprehendit auctoritatem seu attestationem Ecclesiam, aliaue signa externa, quibus homines suo arbitratu ac propria auctoritate, est infallibili & diuinitus accepta, diuinam mentem pandunt, siue proponendo antiquam reuelationem iam olim factam, siue eam ad certam materiam particularem applicando, vt dictum dub. 3.

In quem sensum etiam S. Thomas 1. part. q. 1. a. 8. ait: *fidem nostram inmitti reuelationi Apostolorum & Prophetarum facta qui Canonicos libros scripserunt; non autem reuelationi, si qua fuit alijs Doctoribus facta; adeoque nec propositioni Ecclesiam, tanquam rationi*

formali credendi, sed solum velut conditioni formale obiectum fidei proponenti, & ad certam subinde materiam applicanti, vt pluribus dictum, vt dub. 3.

217 Quod ipsum etiam ex eo confirmatur. Nam assistentia illa Dei, qua Ecclesiam adest, ne in eiusmodi rebus fidei proponendis erret, per se non dicit, nec requirit positivam inspirationem, seu locutionem diuinam ipsi Ecclesiam factam, sed contenta est quouis auxilio Dei, etiam mere negatiuo, quo fit vt Ecclesiam ijs in rebus errare non sinatur; cum tamen noua reuelatio vtique nouam inspirationem seu locutionem Dei aliquid positivè notificarem significet, ita vt quauis historiographi sacri non existimantur singula ex speciali reuelatione Dei accepisse, certe tamem ad totum illud scripturionis negotium diuinitus impulsus, nec alio, quam diuino nomine & auctoritate quodquam scripsisse & notificasse credatur,

DVBIVM VIII.

De triplici Symbolo fidei; ac speciatim utrum articuli fidei conuenienter enumerentur 65 proponantur in symbolo Apostolorum.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 8 & 9.

218 Respondet S. Thomas cit. a. 8. & 9. articulos fidei conuenienter enumerari, ac in Apostolorum symbolo ab omnibus fidelibus proponi credendos. Quia *Ecclesia vniuersalis*, (inquit a. 9. argum. sed contra) *non potest errare; quia Spiritu Sancto gubernatur, qui est Spiritus veritatis. Hoc enim promissit Dominus discipulis Ioannis 16. dicens: Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: sed symbolum est auctoritate vniuersalis Ecclesiam editum, nihil ergo inconueniens in eo continetur.* Ita S. Thomas; quem recte notat Caietanus ibidem pro eodem habere auctoritatem Ecclesiam vniuersalis, generalis Synodi & Papæ. Ceterum vt res hæc tota paulo distinctius cognoscatur, sequentes assertiones statuiimus; supposita notione articuli fidei, articulosq; distinguendi ratione ex dubio præcedenti.

219 ASSERTIO I. Possunt quidem articuli fidei omnibus explicite credendi numerari, siue quatuordecim, siue etiam duodecim; nulla rei diuersitate, sed sola numerandi ratione variata: attamen posterior numerandi ratio apud commune vulgus simpliciter retinenda est. Ita fere S. Thomas cit. q. 1. a. 8. alijque Theologi in 3. d. 2. 5. Probatum & declaratur assertio. Primo enim recte numerari articulos quatuordecim, tradit ipse S. Thomas ex sua sententia; quam etiam sequuntur Scotus, & plures alij Scholastici veteres. Ratio est. Cum enim per fidem, tanquam per se necessario credenda, duo nobis generatim proponantur, scilicet *occulum diuinitatis* (vt loquitur S. Thomas a. 8.) *cuius visio nos beatos facit; & mysterium humanitatis Christi, per quem in gloriam filiorum DEI accessum habemus, vt dicitur ad Roman. 5. quæ*

duo idcirco etiam simul coniunguntur Ioannis 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te DEVM verum; & quem misisti IESVM CHRISTVM;* ideo prima eaque generalissima veritatum & articulorum fidei distinctio est, quod quidam pertinent ad *Maiestatem diuinitatis;* quidam vero pertinent ad *mysterium humanitatis Christi;* quod est pietatis Sacramentum, *vti dicitur 1. ad Tim. 4.*

220 *Circa Maiestatem autem diuinitatis, inquit Sanctus Thomas ibidem a. 8. tria nobis credenda proponuntur. Primo quidem vnitas diuinitatis; & ad hoc pertinet primus articulus. Secundo Trinitas personarum; & de hoc sunt tres articuli, secundum tres personas. Tertio vero proponuntur nobis opera diuinitatis propria; quorum primum pertinet ad esse natura; & sic nobis proponitur articulus creationis. Secundum vero pertinet ad esse gratia; & sic proponuntur nobis sub vno articulo omnia pertinentia ad sanctificationem humanam. Tertium vero pertinet ad esse gloria; & sic proponitur nobis alius articulus de resurrectione carnis, & de vita æterna: & ita sunt septem articuli ad diuinitatem pertinentes.*

Similiter etiam circa humanitatem Christi ponuntur septem articuli; quorum primus est de Incarnatione, sive de conceptione Christi. Secundus de Natiuitate eius ex Virgine. Tertius de Passione eius, & morte, & sepultura. Quartus est de descensu ad inferos. Quintus est de Resurrectione. Sextus de ascensione. Septimus de aduentu ad iudicium. Et sic in vniuersum sunt quatuordecim. Hactenus Sanctus Thomas. Quo modo etiam loquuntur, & docent Scotus in 3. distinct. 25. quæstione 1. alijque scholastici veteres.

221 *Posterior pars assertionis ex eodem Sancto Thoma cit. articulo 8. ita declaratur. Nam quidam, inquit, distinguunt duodecim articulos fidei: sex pertinentes ad diuinitatem; & sex pertinentes ad humanitatem. Tres enim articulos trium personarum comprehendunt sub vno; quia eadem est cognitio trium personarum. Articulus vero de opere glorificationis distinguunt in duos, scilicet resurrectionem carnis, & gloriam animæ. Similiter articulum conceptionis, & Natiuitatis coniungunt in vnum.*

222 *Eadem fere ratione Scotus in 3. distinctione 25. quæstione 1. vtramque numerandi rationem admittens ait: sciendum quod si articuli distinguantur, quantum ad ipsa credita, sic sunt quatuordecim articuli. Si autem distinguantur secundum numerum illorum, qui primum articulos distinxerunt, sic sunt duodecim, secundum numerum duodecim Apostolorum. Ita Scotus. Ex quibus patet, hanc numerandi diuersitatem non concernere rem ipsam, sed solum diuersum modum distinguendi & numerandi.*

223 *Quia tamen in rebus ad Catechismum spectantibus, nihil insolens & inconuetum auribus vulgi inferendum est, ob vitandum scandalum, & perturbationem fidelium, idcirco in praxi & publica symboli recitatione ac expositione, retinendus est communis Ecclesiæ præsentis vsus, articulos duodecim numerantis, vt videre est non solum in omnibus catechismis vulgaribus, sed speciatim etiam in Romano; & fecit olim etiam Sanctus Augustinus in Enchiridio cap. 34. & 64. & lib. de fide ac symbolo cap.*

4. præter alios Patres inferius referendos.

224 **ASSERTIO II.** Articuli fidei, omnibus fidelibus communiter credendi, recte ab Apostolis in vnâ quandam synopsin, velut crededi regulam, ac fidei Christianæ sumam collati sunt; quæ idcirco symboli Apostolorum dicitur: & pia ac probabilis opinio est, à singulis Apostolis singulos articulos fuisse compositos, & in eâ credendi formam collatos.

Prima pars traditur à S. Thoma hic q. 1. a. 9. & est apud Catholicos extra controuersiam; adeo vt non possint ab insigni temeritate excusari huius temporis Nouatores, qui negant, Apostolos id symbolum edidisse; occasione forte sumpta ab Erasmo, qui in prologo paraphrasis in Matthæum, cepit hæc de re dubitare, contra certam & testatam omnium Patrum sententiam; Clementis epist. 4. ad Iacobum & l. 7. constit. Apostolicarum c. 4. Irenæi l. 1. contra hæreses c. 2. & l. 3. c. 4. Epiphaniij hæresi 68. Leonis serm. 11. de passione & epist. 8. 13. & 25. Chrysostomi hom. 12. de symbolo, Ambrosij l. 1. de Spiritu sancto, & epistola 81. & serm. 38. Maximi homilia de traditione symboli, & aliorum; quibus accedunt omnes scholastici in 3. dist. 23. & 25.

Ratio est; quia cum ad salutem necessarium sit, sanam & incorruptam præcipuorum eiusmodi fidei articulorum fidem ac notitiam habere, necessarium fuit, eos in breuè quandam epitomen contrahi, atque ita fidelibus omnibus credendos proponi, vt recte notauit S. Thomas cit. a. 9. De qua re plura Bellarminus lib. 4. de verbo Dei c. 4.

225 *Et quamuis dubium non sit, Apostolos in eiusmodi symbolo constituendo, singulari ductu spiritus sancti fuisse gubernatos, vt articulos fidei omnibus creditu necessarios quam commodissime exprimerent; non tamen ideo symboli illud Apostolorum censetur scriptura canonica, vt eorum recte notat Gregorius de Valentia q. 1. pun. 5. non solum quia, vt ipse ait, Apostoli id, immediate, & quasi verbo tenus distante spiritu sancto, non scriperunt (id enim ad ratione scripturæ canonice vniuersim forte necessarium non est, vt videre est apud Bellarminum l. 1. de verbo Dei cap. 15. ad 2.) sed quia non apparet, id vel ab ipsis Apostolis; vel his ex instituto dictantibus, ab alijs scriptum fuisse: vt quod idcirco ad nos non aliquo Apostolorum scripto, sed traditione peruenisse dicitur. In quem sensum etiam Augustinus l. 1. de symbolo cap. 1. ait: *symbolum nemo scribit, vt legi possit, sed ad recensendum, ne forte deleat obliuio quod tradidit diligentia. Sit vobis codex vestra memoria &c.* Quare illud sine scripto ab Apostolis traditum esse, testantur etiam Hieronymus epistola 61. ad Pammachium, Ambrosius epist. 81. ad Siricum, & idem Augustinus de fide & operibus c. 9.*

226 *Neque refert, quod in symbolo nullus ponitur distinctus articulus de Sacramento Eucharistiæ; quod tamen præ multis alijs fidei articulis, præcipuam habet difficultatē. Ad hoc enim respondet S. Thomas a. 8. ad 6. in Sacramento Eucharistiæ duo posse considerari: vnum scilicet quod sacramentum est; & hoc habet, inquit, eandem*

rationem

ratione cū alijs effectibus gratia sanctificanti. Aliud est, quod miraculose ibi corpus Christi continetur: & sic concluditur sub omnipotentia; sicut & omnia alia miracula, quæ omnipotentia attribuntur. Ita sanctus Thomas.

Addi potest, in symbolo ea tantum dogmata fuisse posita, quæ per se, & non tantum per accidens, ob praxin, de Deo, Christo, ac humana redemptione cognoscenda & credenda essent; qua proinde ratione, nec mysterium Eucharistiæ, aut pœnitentiæ Sacramentum, nec cætera intrinsece ad praxin pertinentia, in symbolo speciatim fuerunt expressa.

227 Posterior assertionis pars traditur à S. Thoma, Scoto, & Gabriele in 3. dist. 25. qui eiusmodi articulorum distinctionem singulis Apostolorū sigillatim respondentium commemorant: eademque est communis pia fidelium persuasio. Quæ imprimis sumitur ex Augustino sermone 115. de tempore ubi ait: *Quod græcè Symbolum dicitur, latinè collatio nominatur. Collatio ideo, quia collata in unum totius Catholice legis fides, Symboli colligitur breuitate, cuius textum vobis modo Deo annuente dicemus. Petrus dixit, Credo in Deum Patrem Omnipotentem. Ioannes dixit, Creatorem celi & terra. Iacobus dixit, Credo & IESVM Christum filium eius unicum Dominum nostrum. Andreas dixit, Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex MARIÆ Virgine. Philippus ait, Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Thomas ait, Descendit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Bartholomæus dixit, Ascendit ad caelos, sedet ad dexterā Dei Patris Omnipotentis. Matthæus dixit, Inde venturus est iudicare vivos & mortuos. Iacobus Alphaei; Credo & in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Simon Zelotes, sanctorum communionem, remissionem peccatorum. Iudas Iacobi, Carnis resurrectionem, Matthias complevit, vitam æternam, Amen.*

228 Et licet à quibusdam dubitetur an is sermo sit Augustini, id tamen non multum interest, cum de isdem singulis duodecim Apostolorum distinctis articulis, suppetant etiam aliorum Patrū testimonia, speciatim Leonis epistola 96. ad Pulcheriam, Venantij Fortunati præfatione ad expositionem symboli, Alcuini de officijs Ecclesiasticis cap. 22. Rabani de institutione Clericorum lib. 2. cap. 56.

In qua sententia consequenter etiam dicendū erit, symbolum illud ab Apostolis confectum fuisse, non solum ante dispersionem Apostolorum, sed etiam ante necem Iacobi, vt bene notavit Baronius Anno Christi 44. Tamen quidem hæc sententia non sit omnino certa; de qua proinde etiam non est magnopere contendendum: modo illud generatim fixum maneat; symbolum illud verè ab Apostolis fuisse profectum; siue interim à singulis Apostolis singuli articuli fuerint compositi, vt dictum; siue potius communi Concilio & decreto, ante factam eorundem diuisionem, omnes ab vno, vel omnes ab omnibus; id enim non ita certò constat.

229 Ex quibus etiam colligitur, vnde Symboli appellatio desumpta fuerit. Dicitur enim symbolum Apostolorum, vel quod singuli ad illud per-

ficiendum suam quasi contulerint symbolam, à græco verbo *συμβολίζω*, confero: vel quod Christiani eo velut simbolo ac tessera militari à cæteris dignoscerentur, vt pluribus persequitur Rufinus in præfatione expositionis symboli.

Vbi etiam illud postremo notandum, tamen si quidem communiter, & vt docet S. Thomas a. 9. ad 5. rectius dicatur, *Sanctam Ecclesiam*, non, *In sanctam Ecclesiam*; tamen nec hanc quidem lectionem reiiciendam; quidquid eam derideat Erasmus in colloquio de fide, professus se non credere in Ecclesiam: ita enim legunt Epiphanius in Anchorato, Augustinus epistola ad Neophytos, & refertur de Consecrat. dist. 4. can. 1. item Hieronymus contra Luciferianos, & in epistolam ad Philemonem, & Chrysostomus hom. 6. de symbolo. Qui duo recte etiam notant, particulam *In*, iunctam cum vocula *Credere* non semper significare formalem ac supremam rationem credendi, quæ est Deus; sed aliquādo vnū ex credendis, vel etiam auctoritatem proponentem fidem, vt patet ex Epistola ad Philemonem vers. 5. *Audiens charitatem tuam, & fidem, quam habes in Domino IESU, in omnes Sanctos.* Item 1. Ioannis 5. v. 10. *Quia non credit in testimonium, quod testificatus est Deus.* Et denique Exodi 14. vbi nos legimus: *Et crediderunt Domino, & Moysi seruo eius*, in textu hebraico est, *Crediderunt in Deum, & in seruum eius Moysen.*

231 ASSERTIO III. Præter symbolum Apostolorū, de quo superius actum, recte etiam in Ecclesia solemnè ac publico vsu celebrantur & vsurpantur duo alia symbola, Nicænum scilicet, & S. Athanasij. Ita S. Thomas hic q. 1. a. 9. ad 6. vbi ait: *Symbolum Patrum (siue Nicænum) est declaratum Symboli Apostolorum; & etiam fuit conditum, fide iam manifestata, & Ecclesie pacem habente: propter hoc publice in Missa cantatur. Symbolum autem Apostolorum, quod tempore persecutionis editum fuit, fide nondum publicata, occulte dicitur in Prima, & in Completorio, quasi contra tenebras errorum præteritorum & futurorum.* Et a. 10. ad 3. docet, Symbolum Athanasij tamen non habeat auctoritatem, irrefragabilem, tanquam infallibilis regula fidei, quatenus præcise ab Athanasio conscriptum est, habere tamen quatenus Summi Pontificis, seu Ecclesie auctoritate comprobatum ac receptum est. *Athanasius, inquit, non composuit manifestationem fidei per modum symboli; sed magis per modum cuiusdam doctrine; vt ex ipso modo loquendi apparet. Sed quia integram fidei veritatem eius doctrina breuiter continebat, auctoritate Summi Pontificis est recepta, vt quasi regula fidei habeatur.*

232 Ratio assertionis est; quia necessarium est, pro varia occurrentium errorum necessitate, accommodatas cuius temporis fidei formulas habere; quibus velut antipharmacis grassantium errorum virus propulsetur; dummodo & hæ ipsæ formulæ credendi inter se non pugnent, adeoque veritati vndique consentiant, & auctoritate legitima Summi Pontificis, seu Ecclesie proponantur, vt in duobus illis symbolis accidit.

In quem sensum recte etiam S. Thomas art. 9. ad 2. ait: *In omnibus symbolis eadem docetur fidei ve-*

ritas: sed ibi oportet populum diligentius instrui de fidei veritate, ubi errores insurgunt: ne fides simplicium per hæreticos corrumpatur. Et hæc fuit causa, quare necesse fuit edere plura symbola; quæ in nullo alio differunt, nisi quod in uno plenius explicantur, quæ in alio continentur implicite, secundum quod exigebat hæreticorum instantia. Ita Sanctus Thomas.

233 Vbi Notandum est primo, symbolum Nicænum vocari illud, quod in Concilio Nicæno ad fidem orthodoxam, aduersus Arrianos, tuendam & profitendam, conscriptum est; cuius quidem præcipuum architectum fuisse Magnum quondam Hosium, ipsius Synodi Principem, ex Athanasio epist. ad solitarios docet. Baronius Anno Christi 325. qui etiam ex eodem Athanasio epist. ad Iouianum Imperatorem, Basilio epist. 78. aliisque scriptoribus antiquis, symbolum illud his verbis recitatum exhibet: *Credimus in DEVM Patrem Omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium creatorem. Et in Dominum IESVM CHRISTVM filium DEI, natum ex Patre, & unigenitum, hoc est, ex substantia Patris, Deum ex Deo lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero, genitum non factum, & consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, tam in cælis, quam in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos, venturus inde ad iudicandos vivos & mortuos. Et in spiritum sanctum.* Hactenus Symbolum Nicænum; quod quidem, velut vniuersalis ac legitimi Concilij autoritate editum, infallibile habere auctoritatem nemo orthodoxorum dubitat, sed negant solum nostri temporis Arriani & Trinitarij, contra quos disseruimus tom. I. disp. 4. q. 1. Qua vero ratione idem symbolum postea fuerit auctum, dicitur assertione sequenti.

234 Notandum secundo, Symbolum Athanasij ab eodem latino sermone conscriptum fuisse Romæ, vt ea quasi publica Catholice fidei professione, Romano se Pontifici, quo citatus aduenerat, se probaret. Quod symbolum cum in Romano Ecclesie archiuo, vna cum actis Synodi tunc ibidem habitæ collocatum, longo tempore delituerit, inde factum est, vt ab antiquioribus Patribus, seu Græcis, seu Latinis citatum vix reperiatur, cum tamen postea, cum in lucem publicam emerisset, magno vbique consensu, tum à Latinis omnibus, tum à Græcis publice receptum in Ecclesia fuerit: nisi quod à Græcis, suo iam errori addictis pars illa symboli dempta fuerit, qua dicitur Spiritum Sanctum à Patre Filioque procedere; eo falso prætextu, quasi ea verba nuper à Latinis superaddita fuerint: 235 cum tamen ex Capitulo primo Concilij Toletani IV. liquido appareat, etiam ante annos propemodum mille, nondum exorto schismate Græcorum ea verba, ita vt nunc se habent, in eodem symbolo legi consueuisse, vt refert Baronius Anno Christi 340.

Quo spectat, quod Gregorius Nazianzenus in oratione de laudibus Athanasij dicit eum composuisse perfectissimam fidei confessionem, quam totus & occidentis, & orientis veneratur; quodq; Augustinus

in psalmum 120. (vndecunq; tandem eius symboli exempla adeptus) nominatim Athanasium Episcopum Alexandrinum citans, integrum vericulum huius symboli adducit: ac simul sine nomine Athanasij, vtitur integris sententijs huius symboli, tanquam in Ecclesia Africana notissimi l. 5. de Trinitate c. 8. & epist. 174. ad Pascentiū, & in Enchiridio c. 36. & sermone 295. de tempore; vt proinde de huius etiam symboli auctoritate iure dubitari non possit, vt recte obseruauit Bellarminus l. 2. de Christo c. 25.

236 ASSERTIO IV. Quin etiam licuit Ecclesie, seu Summo Pontifici, saltem cum auctoritate Synodi generalis, semperq; licebit, pro opportunitate temporum, nouam aliquam symboli editionem seu formulam condere; in qua propter insurgentes in Ecclesia hæreses aliquid ad fidem spectans magis declaretur; modo interim caueatur, ne tali in nouatione scandalum, aut perturbatio oriatur. Ita S. Thomas hic q. 1. a. 10. ubi ait: *Noua editio symboli necessaria est ad vitandum insurgentes errores. Ad illius ergo auctoritatem pertinet editio symboli, ad cuius auctoritatem pertinet finaliter determinare ea, quæ sunt fidei, vt ab omnibus inconcussa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis &c. & ideo ad solam auctoritatem Summi Pontificis pertinet, noua editio symboli; sicut & omnia alia, quæ pertinent ad totam Ecclesiam, vt congregare Synodum generalem, & alia huiusmodi.*

237 Nec obstat, quod in concilio Ephesino tom. 2. cap. vlt. & in Chalcedonensi actione 4. sub anathemate prohibetur, ne alia fides proferatur, vel conscribatur, vel componatur, præter definitam à Patribus Nicænae Synodi. Nam vt bene respondet S. Thomas cit. a. 10. ad 2. prohibitio illa spectat (solum) ad priuatas personas, quarum non est determinare de fide. Non autem per huiusmodi sententiam Synodi, ablata est potestas sequenti Synodo, nouam editionem symboli facere; non quidem aliam fidem continentem, sed eandem magis expositam. Sic enim qualibet Synodus obseruauit, vt sequens Synodus aliquid exponeret supra id, quod præcedens Synodus exposuerat; propter necessitatem alicuius hæresis insurgentis. Ita S. Thomas.

238 Vnde etiam confirmatur assertio. Ita enim Concilium Constantinopolitanum I. ad illa verba symboli Nicæni, *Et in Spiritum Sanctum* addidit, *Dominum uisificantem, qui ex Patre procedit*; & Concilium Chalcedonense similiter & addidit quædam, & detraxit. Qua ratione etiam ante annos plus quingentos, legitima auctoritate Ecclesie, ad græci palam grassantis schismatis publicam detestationem, idem Nicænum symbolum publicè in tota Ecclesia latina decetari cœpit, addita ad verba illa, *Qui ex Patre procedit* particula *Filioque*. Cum quo additamento, etiam receptum fuit in Concilio Toletano VIII. & in Synodo VII. actione 7. licet quando, vel à quo Pontifice hæc additio primū sit facta, non satis constat. Manuel Caleca quidē l. 4. contra Græcos id Damaso Pontifici tribuit: quod negat Bellarminus l. 2. de Christo c. 21.

239 Spondanus vero ex Baronio Anno Christi 447. id Concilio Toletano I. tribuere videtur, cū ait: *Magna obseruatione dignum est, quod reperiatur illud ab eis primum superadditum fidei symbolo de Spiritu*

Sancto,

Sancto, qui à Patre Filioq. procedit. Verum haud sua ipsi, inquit, id fecere auctoritate, sed ex verbis Epistolæ ad eos scriptæ (epistola 93. cap. 1.) à S. Leone Papa: in qua cum damnatur Priscillianistarum error, quo impie dicerent, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, unam atq. eandem esse personam, Spiritus sanctus declaratur de Patre & Filio procedere. Porro ea semel verba, auctoritate Romani Pontificis, addita ab Hispani Symbolo, aduersus Priscillianistas, eidem semper inhaerunt, ac pertransierunt postea ad Wisigothos Catholicos, qui & Iudeos ad Christianam fidem venientes sub eiusdem Symboli confessione esse recipiendos, suis legibus sancierunt: itemque in alijs Teletanis Concilijs sub Gotthorum Regibus celebratis observatum est. Sicut & apud Francos eadem in Symbolum accepta esse apparet, ex Symbolo fidei sub Carolo Magno, in Arelatensi Synodo recitato: licet Romana Ecclesia antiquitatis tenacissima, diuissime cunctata sit, ea in Symbolum inferre. Donec sub Benedicto VII. ad instantiam Imperatoris Henrici (ut tradit Berno Abbas Augiensis libro de rebus ad Missam spectantibus) admissa sunt; ne Romana Ecclesia videretur ea respicere, quæ alijs tradidisset. Ita Baronius.

Qui etiam tomo 9. Anno 809. refert Leonem III. Pontificem, ex Concilio Aquisgranensi, à Carolo Imperatore consultum, num. ita auctum symbolum legitime cani posset, licet permiserit symbolum cani, prohibuisse tamen, ne cum eo additamento caneretur, cum interim eo tempore, mos cantandi symbolum in Missa, Romæ nondum esset receptus, sed postea primum sub annum 1014. suauis Henrici Imperatoris introductus fuerit. Quam quidem susceptam consuetudinem, inquit Baronius, haud improbamus; sed nobis gratius, si venerandæ antiquitati annorum mille magis delatum fuisset, quam uouitati.

Ex quibus etiam satis patet, quanta circumspectione utendum sit, ne eiusmodi, quamuis ex se licita nouatione, scandali, aut perturbationis occasio detur, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 6. v. 12. Omnia mihi licent; sed non omnia expediunt. De qua re plura contra græcos diximus tom. 1. disp. 4. q. 4. dub. 5. sicut & de auctoritate Pontificis ex instituto differendum est q. 3.

240

QVÆSTIO II.

De priuata propositione, adeoque motiuis fidei, ad credibilitatem eiusdem spectantibus.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2. & 3. & a. 5. ad 1. & 2.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quid & quotuplex sit fidei propositio; & quomodo tum à reuelatione distinguatur, tum ad fidem concipiendam uniuersim necessaria sit. II. Qualis propositio seu credibilitas obiecti fidei generatim requiratur ad hoc, ut fides concipi possit, & debeat. III. Quibus medijs fides proponenda sit; speciatim à quo, & per qua motiua generatim fides proponi debeat. IV. An, & quibus motiuis Catholica fides euidenter sit credibilis. V. An propositio, ad fidem requisita, adeo infallibilis esse debeat, ut in obiectum falsum cadere nullo modo possit. Ad hæc enim quinque referuntur omnia, quæ de propositione fidei disputari possunt. Primum enim pertinet ad eius essentiam: secundum ad modum eius, ex parte credibilitatis, quam conciliare debet: tertium ad eius media qualia sunt tum proponens ipse, tum motiua generatim spectata: quarto speciatim declaranda sunt precipua nostre fidei motiua. Quintum deniq. infallibilitatem eius propositionis adequatè spectatè declarat.

DVBIVM I.

Quid & quotuplex sit fidei propositio; & quomodo tum à reuelatione distinguatur; tum ad fidem concipiendam uniuersim necessaria sit.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2.

EGimus hæcenus de obiecto fidei, tam formali, quam materiali; sequitur, ut de obiecti propositione agamus; quam ab obiecto differre inferius patebit; tamen nonnulli hæc non satis quandoque distinguere videantur; cum tamen absque notabili totius materiæ de fide confusio-

ne, confundi minime possint. Quæ causa etiam est, cur etsi S. Thomas hac de re hoc loco vix obiter aliquid attigerit, nobis tamen explicatius paulo & fusius res tota sit explicanda.

Intelligitur autem per eam tum obiectum materiale fidei, nempe veritas aliqua credenda,